

Heerlijkheid Stoutenburg

4 km • gemarkeerd

Ooit was Heerlijkheid Stoutenburg een uitgestrekt landgoed met daarop een machtige burcht. Deze burcht stond op een strategische plek: ten oosten van Amersfoort, waar diverse beken uit de Gelderse Vallei samenkomen. Het landschap kenmerkt zich door zijn kleinschaligheid, met weilanden, akkers, bosjes, beken, houtwallen, elzensingels en bloemrijke hooilanden.

Startpunt

Informatiecentrum Koetshuis Stoutenburg, Stoutenburgerlaan 4, 3835 PB Stoutenburg. Open op woensdag, zaterdag en zondag 12.30-16.30 uur. November t/m februari op woensdag gesloten.

Openbaar vervoer

Halte Stoutenburgerlaan in Stoutenburg (ca. 10 minuten lopen).

Praktisch

Er is een geel gemarkeerde route van 4 km (De Heerlijkheid) en een bruin gemarkeerde route van 1,5 km (Het Kasteel). Honden zijn alleen aangelijnd toegestaan. De route is niet geschikt voor rolstoelen.

1. Klein Stoutenburg

Het bos rond kasteel Klein Stoutenburg bestaat grotendeels uit loofbomen en wat naaldhout. Opvallend zijn de hulststruiken in de ondergroei. In het voorjaar bloeien er stinsenplanten, zoals sneeuwkllokjes, krokussen en bosanemonen. Op Stoutenburg zijn 66 vogelsoorten geteld, waaronder de boomvalk, ijsvogel, specht en bosuil.

2. Voorposten

De voorposten maken onderdeel uit van de Grebbelinie. In mei 1940 boden militairen uit het 16^e Regiment hier dapper weerstand bij de

verdediging van Amersfoort. Op het informatiepaneel kunt u lezen over de functie en geschiedenis van de voorposten.

3. Houtwal

Karakteristiek aan de Gelderse Vallei zijn de vele houtwallen en kleine bosjes. Deze houtwallen hadden een veekerende werking en zorgden voor geriefhout. Tegenwoordig hebben ze veel waarde voor het landschap en de flora en fauna. In een houtwal leven veel diersoorten, aangezien de houtwal goede nestgelegenheden biedt en de verstoring minimaal is. Onder het afgezet elzenhout groeit salomonszegel. Ook vlinders vinden een prima plekje in de structuur van de houtwal.

4. Dekzandrug

De Gelderse Vallei is ontstaan in de voorlaatste ijstijd. Het gletsjerijs stuwde zand op waardoor stuwwallen ontstonden: in het noordoosten de Veluwe en in het zuidwesten de Utrechtse Heuvelrug. Tussen deze stuwwallen is de Gelderse Vallei ontstaan. Een vallei geeft al gauw de gedachte een plat landschap te zijn. Vanuit dit punt zie je de dekzandruggen die de vallei rijk is. Deze dekzandruggen zijn een belangrijk element in de landbouwgeschiedenis van de Gelderse Vallei, aangezien zij uitermate geschikt waren voor de teelt van graan en het vestigen van een boerderij. Tussen deze dekzandruggen stromen de beken.

5. Barneveldse Beek

In de omgeving van Stoutenburg komen veel beken uit de Gelderse Vallei samen. Dat maakte deze plek strategisch gezien van groot belang. Tegenwoordig stromen de beken via het Valleikanaal en de rivier de Eem naar de randmeren. Jaarlijks trekken vele vissen uit de randmeren richting de Gelderse Vallei om daar te paren. De vistrap bij deze stuw zorgt ervoor dat ze voorbij de stuw in de Barneveldse Beek kunnen zwemmen.

6. Drie kastelen

De ontstaansgeschiedenis van de Heerlijkheid Stoutenburg ligt op het terrein aan uw rechterhand. De Heer van Amersfoort vestigde er in 1259 een 'stoute burcht'. De bisschop van Utrecht wilde beschikking

hebben over dit kasteel aan de oostgrens van bisdom Utrecht. In ruil daarvoor verleende hij stadsrechten aan Amersfoort. Eind 15e eeuw werd het kasteel verwoest door Gelderse soldaten. Ruim een eeuw later werd de in Amersfoort geboren staatsman Johan van Oldenbarnevelt eigenaar. Na zijn onthoofding in 1619 is het landgoed verbeurd verklaard. Stoutenburg kwam in handen van familie Van Beye, die er een landhuis bouwde. Dit werd in 1862 gesloopt door bankierszoon Luden en vervangen door een neogotisch kasteel. Twaalf jaar later overleed hij en sloopte zijn dochter het kasteel. Zij liet enkele honderden meters verderop een nieuw kasteel bouwen; het huidige kasteel Klein Stoutenburg.

Stoute burcht

Het oude woord stout betekent 'stevig, fors en krachtig'. Het komt van het woord trots, iets dat rechtop staat. Stoute burcht betekent dus een trots of sterk kasteel.

Heerlijkheid

Heerlijkheden waren een soort voorlopers van de huidige gemeenten. Het waren zelfstandige gebieden met eigen wetten, bestuurders en rechtspraak.

7. Adam en Eva

Dit is geen bijbels verhaal. Het zijn twee zeer oude bomen (zomereiken) met een omtrek van 6 meter die de naam Adam en Eva hebben gekregen. Het zijn de oudste eiken van de Gelderse Vallei. Hun ouderdom wordt geschat op minimaal 500 jaar! Volgens overlevering zouden deze bomen nog geplant zijn door Johan van Oldenbarnevelt, anderen denken zelfs door de stichter van het eerste kasteel: Wouter van Amersfoort.

8. De Korte Niep

Deze boerderij is nog in bedrijf. De landbouw is altijd erg belangrijk geweest op landgoed Stoutenburg. In zijn glorietijd hoorden veel boerderijen bij het landgoed, in totaal 900 hectare. Op de gevelsteen van de boerderij staat dat Johannes Luden, de zoon van de laatste kasteelheer, op 10-jarige leeftijd de eerste steen heeft gelegd.

Juni 2017